

ISPARTA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
2025-2026 AKADEMİK YILI
2025 Doğa için Erasmus+ Konsorsiyum Projesi
“From Abundance to Water Scarcity:
Climate Variability and Anthropogenic Risks”
LETONYA
ERASMUS+ PERSONEL BIP **DERS VERME** HAREKETLİLİĞİ
Başvuru İlanı
30.01.2026

2024-2025 KA131 için Erasmus projesi kapsamında **Tarımsal Yapılar ve Sulama** alanında 1 personel
faydalandırılacaktır.

2025-2026 Akademik yılında **04-16 Mayıs 2026** (çevrimiçi) ve **18-22 Mayıs 2026** (fiziksel) olarak Letonya’ya Letonya Yaşam ve Teknoloji Bilimleri Üniversitesi’nde düzenlenecek olan “**From Abundance to Water Scarcity: Climate Variability and Anthropogenic Risks**” adlı Karma Yoğun Program’dan faydalandırılmak üzere 2025 Doğa için Erasmus+ konsorsiyum Projesi kapsamında Personel Ders Verme Hareketliliği başvuruları alınacaktır. Bu kapsamda faydalanacak bölümler aşağıdaki gibidir:

Bölüm	Kontenjan
Tarımsal Yapılar ve Sulama	1

Kimler başvurabilir?

- Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesinin kadrolu veya sözleşmeli personeli başvuruda bulunabilir.
- Kadrosu farklı bir kurumda olup da sözleşmeli olarak başka bir yükseköğretim kurumunda çalışmakta olan personel, hareketliliğe kadrosunun bulunduğu değil fiilen çalıştığı kurumda başvurur.
- Hizmet alımı yolu ile yükseköğretim kurumunda istihdam edilen personel ile yükseköğretim kurumu arasında sözleşme olmadığından, bu kişiler personel hareketliliğinden faydalanamaz.

Personel Hareketliliği faaliyeti 2 şekilde gerçekleştirilebilmektedir:

Personel Ders Verme Hareketliliği (STA)

- ISUBÜ’de görevli öğretim üyesi (Profesör, Doçent ve Dr. Öğretim Üyesi), Dr. Araştırma Görevlisi ve Öğretim Görevlisi (ders veren) kadrolarındaki akademik personel başvurabilir.
- Personel ders verme hareketliliği, ISUBÜ’de ders vermekle yükümlü olan bir personelin, program ülkelerinden birinde ikili anlaşmamız olan ECHE sahibi bir yükseköğretim kurumunda öğrencilere ders vermesine ve ders vermeye ilişkin olarak karşı kurumla ortaklaşa akademik/egitsel faaliyetler gerçekleştirmesine imkân sağlayan faaliyet alanıdır.

Personel Eğitim Alma Hareketliliği (STT)

- ISUBÜ’de görevli Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi¹ (ders veren veya vermeyen) ve İdari personel kadrolarındaki personel başvurabilir.
- Personel eğitim alma hareketliliği, ISUBÜ’de istihdam edilmiş bir personelin, program ülkelerinden birinde eğitim almasına imkân sağlayan faaliyet alanıdır. Bu faaliyet kapsamında kişinin mevcut işi ile ilgili konularda sahip olduğu becerileri geliştirmek üzere çeşitli eğitimler (işbaşı eğitimleri, gözlem süreçleri gibi) alması mümkündür.
- Eğitim almak üzere ECHE sahibi bir yükseköğretim kurumuna ya da bir işletmeye gidebilmesi de mümkündür. Eğitim almak üzere gidilecek işletme yurtdışında bir eğitim merkezi, araştırma merkezi, yükseköğretim kurumu ya da işletme tanımına uyan diğer bir kuruluş olabilir.

¹ Öğretim görevlileri iki hareketlilik türünden yalnızca birine başvuru yapabilir, mükerrer başvurular kabul edilmez.

Personel Ders Verme Hareketliliği için Asgarî ve Azamî Süreler

- Personel ders verme hareketliliği için faaliyet süresi, seyahat hariç en az 2 iş günü olmakla birlikte, en fazla 4 gün için ödeme yapılabilecektir. Bununla birlikte, faaliyetin geçerli bir faaliyet olarak değerlendirilebilmesi için en az 8 ders saati ders verilmesi zorunludur.

Personel Eğitim Alma Hareketliliği için Asgarî ve Azamî Süreler

- Personel eğitim alma hareketliliği için faaliyet süresi, seyahat hariç en az 2 iş günü olmakla birlikte, en fazla 4 gün için ödeme yapılabilecektir. Personel eğitim alma faaliyeti tam zamanlı bir faaliyet olup, tam gün eğitim alınan süreler için hibe ödemesi yapılır.

Hareketlilik Dönemi

- Personel hareketliliği 2025-2026 Akademik yılında **04-16 Mayıs 2025** (çevrimiçi) ve **18-22 Mayıs 2025** (fiziksel) tarihlerinde tamamlamalıdır.

Başvuru Tarihleri

BAŞVURU BAŞLANGIÇ ve BİTİŞ TARİHLERİ	Başlangıç Tarihi: 09.02.2026 Saat:00.00 Bitiş Tarihi: 20.02.2026 Saat: 23.59
Aday Asil ve Yedek Yerleştirme Sonuçlarının İlan Edilmesi Yerleştirme Sonuçları http://erasmus.isparta.edu.tr adresinden ilan edilecektir.	27.02.2026
Başvuruya İtiraz Süresi	02.03.2026-06.03.2026
İtiraz Sonrası Nihai Liste İlanı	10.03.2026
Feragat Süresi Son Tarih*	27.03.2026

*Bu tarihten sonra mücbir sebep olmaksızın hakkından feragat eden adaylar bir sonraki başvurularında -10 puan ile değerlendirilir.

NOT: Başvuru, yerleştirme ve itiraz sürecine dair her türlü gelişmeler ve olası değişiklikler Erasmus Ofis Koordinatörlüğümüzün web sayfasında (<http://erasmus.isparta.edu.tr>) duyurulacaktır.

Başvuru Yöntemi

- Başvuru turnaportal.ua.gov.tr adresinden online olarak yapılacaktır.
- Başvuru sistemine **e-devlet şifrenizle** giriş yapabilirsiniz.
- Giriş yaptıktan sonra, başvuru yapmak istediğiniz ilanı bulup, başvuru yap butonuna tıklayınız.
- Başvuru sırasında yabancı dil belgesi ve varsa değerlendirme ölçütlerine dair diğer kanıtlayıcı belgeler (engellilik, şehit/gazi yakını olma durumu vb.) eklenmelidir.
- Formu doldurduktan sonra başvuruyu tamamlama seçeneğine tıklayınız. Tamamlanmamış başvurular ofis tarafından görülmeyecektir.
- Başvuru aşamasında yanlış ve eksik beyanından kaynaklanan sorunlardan Koordinatörlüğümüz sorumlu tutulamaz.

Değerlendirme Ölçütleri

- Personel Hareketliliği başvuruları aşağıdaki tabloda belirtilen ölçütlere göre değerlendirilecektir.

No	Ölçüt	Puan	
1	Personel hareketliliğinden faydalanma sayısı	İlk defa faydalıyor olmak	50 puan
		Bir kez faydalanmış olmak	35 puan
		İki kez faydalanmış olmak	25 puan
		Üç kez faydalanmış olmak	15 puan
		Dört kez faydalanmış olmak	5 puan
		Beş kez ve üzeri faydalanmış olmak	0 puan
		Son 12 ay içerisinde hareketlilik gerçekleştirmiş olmak veya kazanılmış hak sahibi olmak	-10

2	Yabancı dil puanı		%50
3	Erasmus görevi olmak	a. En az 12 ay süreyle görev yapmış olmak (veya) b. Son 12 ayda bölümünde Erasmus kapsamında en az bir öğrenci/personel hareketliliği yapılmış olmak	+5 puan +10 puan
4	Erasmus+ kurumlar arası anlaşması yapmış olmak	a. 1 anlaşma için b. İlave her anlaşma için (toplamda en fazla 3. anlaşmaya kadar)	+10 puan +5 puan
5	Erasmus+ dersi	a. Erasmus ders listesinde en az bir dersi olmak (veya) b. Son 12 ayda en az bir Erasmus dersi vermiş/staj danışmanlığı yapmış olmak	+3 puan +10 puan
6	Erasmus+ projesi	a. Son 12 ayda en az bir proje başvurusu yapmış olmak (veya) b. En az bir başvurusu kabul edilmiş olmak	+5 puan +15 puan
7	Davet/kabul mektubu almış olmak		+7 puan
8	Daha önce personel hareketliliğine dâhil olmayan bir birimden başvurmak veya yurtdışında hareketlilik yapılmamış yeni bir kuruma gidecek olmak		+7 puan
9	Engelli personel olmak		+7 puan
10	Gazi personel ile şehit ve gazi eş ve çocuğu personel		+7 puan
11	Eğitim alma hareketliliğinde	a. İdari personel olmak b. Dijital becerilerin geliştirilmesine yönelik faaliyetler c. Yüksek lisans derecesine sahip olmak d. Doktora derecesine sahip	+7 puan +7 puan +5 puan +10 puan
12	Yapay Zeka ile ilgili faaliyetler		+7 puan
13	Kendileri veya 1. derece yakınları AFAD'dan afetzedeye yardımı alanlar		+7 puan
14	Vatandaşı olunan ülkeye yapılacak hareketlilikler		-7 puan
15	Hareketliğe hak kazandığı halde, mücbir sebep olmaksızın veya ilanda belirtilen zamanda feragat etmeksizin gitmekten vazgeçme veya kurum koordinatörlüğünün verdiği görevleri yerine getirmeme		-7 puan
16	Çağrının özelliğine göre eklenebilecek diğer ölçütler		En fazla +30 puan

1. İlan tarihi itibarıyla, son 3 yıl içerisinde Erasmus+ kapsamında gerçekleştirilen hareketlilikler değerlendirmeye alınır. Önceki ilanlarda hak kazanılmış ancak henüz gerçekleştirilmemiş hareketlilikler de puanlamaya dahil edilir. Son 12 ay içerisinde en az bir hareketlilikten faydalanılmış veya henüz kullanılmamış hakkı var ise fazladan -10 puan uygulanır. Hibersiz hareketlilikler faydalanması sayısına dahil edilmez.

2. Yabancı dil notunun 100'lük sisteme göre %50'si alınır. Ulusal veya uluslararası geçerliliği olan YDS, YÖKDİL, TOEFL vb. bir yabancı dil belgesinin ibrazı zorunludur. Belgede geçerlilik süresi aranmamaktadır. Belge teslim edilmemesi durumunda yabancı dil notu Profesör, Doçent ve Dr. Öğretim Üyesi kadrolarında görev yapan personel için 55, diğer tüm personel için 0 kabul edilecektir. Yabancı dil puanı AB resmi dillerinden birisinde veya gidilecek ülke veya programın özelliğine göre uygun düşecek bir başka dilde olmalıdır.

3. Öğrenci hareketliliği puanından ilgili bölüm koordinatörü ve bölüm başkanı yararlanabilir. Görev süresi içerisinde bölümünde yapılmış öğrenci hareketliliği için öğrenim/staj anlaşmasının bir örneği ibraz edilmelidir.

Personel hareketliliğinden anlaşmalı bir kurumdan yurtdışı ortağını davet ederek ISUBÜ'de ağırlayan personel yararlanabilir. Personel hareketliliği için ders verme/eğitim alma anlaşmasının bir örneği ve ilgili ziyarete dair davet yazısı kanıtlayıcı belge olarak sunulmalıdır.

Birden fazla görevi olanlar 3b maddesi kapsamında en fazla bir görev için puan talep edebilirler.

4. Kurumlar arası anlaşmanın yürürlükte olması veya onaya sunulmak üzere hazır olduğunun belgelendirilmesi gerekir.

5. Mevcut dönem itibarıyla Erasmus değişim öğrencilerine verilmek üzere en az bir tane önlisans, lisans veya lisansüstü dersi açmış veya son 12 ayda Erasmus öğrencilerine en az bir ders vermiş olan personel bu puandan faydalanır. Erasmus kapsamında gelen değişim öğrencisine staj danışmanlığı yapmış olan personel de ders verme puanı alabilir. Kanıtlayıcı belge olarak görevlendirme yazısı ibraz edilmelidir.

6. ISUBÜ kurumsal kimliği ile (OID) yapılan bireysel projeler (KA2 ve KA3 projeleri gibi) esas alınır. Başvuru ve kabule dair kanıtlayıcı belgeler ibraz edilmelidir. Ulusal ajansın sayfasında çağrıya çıkılan proje tipleri için geçerlidir. Kabul edilmiş projeler devam ettiği sürece puan talep edilebilir. KA130 konsorsiyum projeleri ile KA171 projelerinin hazırlanması aşamasında danışmanlık yapan personele de ilgili proje ilanlarında 6b maddesi uyarınca ek puan verilir. Her hareketlilik ilanında her hareketlilik tipinde proje ekibinde yer alan en fazla bir kişi puan talebinde bulunabilir.

7. Başvuru son tarihi itibarıyla alınmış olan güncel resmi/yarı resmi (e-posta iletisi, taranmış evrak vb.) bir davet yazısı (davet eden kişi ve kurum bilgileri açıkça belirtilmek kaydıyla) yeterlidir.

8. İlan tarihi itibarıyla, son 3 yıl içerisinde Erasmus+ kapsamında gerçekleştirilen hareketlilikler değerlendirmeye alınır. Faaliyete katılım birim bazında (Fakülte, MYO vb.) belirlenir. İdari personel için rektörlük birimleri tek bir birim olarak değerlendirilir. Kurum içi görevlendirmeli personelde kadrosunun bağlı olduğu birim esas alınır. Yurtdışında ilk defa gidilecek kurum puanı için kabul alınmış olması ve kurumlar arası anlaşma yapılmış olması (ders verme ve eğitim alma için) gereklidir.

9. Engelli personel durumunu Engelli Sağlık Kurulu Raporu vermeye yetkili kamu hastanelerinden alınmış rapor ile belgelendirmesi halinde önceliklendirilir.

10. Muharip gaziler ve bunların eş ve çocukları ile harp şehitlerinin eş ve çocuklarının yanı sıra 12/4/1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 21. Maddesine göre "kamu görevlilerinden yurtiçinde ve yurtdışında görevlerini ifa ederlerken veya sıfatları kalkmış olsa bile bu görevlerini yapmalarından dolayı terör eylemlerine muhatap olarak yaralanan, engelli hâle gelen, ölen veya öldürülenler"ın eş ve çocukları ile 23 Temmuz 2016 tarih ve 667 sayılı KHK'nin 7. Maddesi uyarınca, 15/07/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bu eylemin devamı niteliğindeki eylemler sebebiyle hayatını kaybedenlerin eş ve çocukları veya malul olan siviller ile bu kişilerin eş ve çocukları Erasmus personel hareketliliğine başvurmaları halinde önceliklendirilir.

11. İdari personel olmak ölçütü yalnızca Eğitim Alma Hareketliliği için geçerlidir.

Dijital beceri puanı, dijital pazarlama (örn. Sosyal medya yönetimi, web analitiği), dijital grafik, mekanik ve mimari tasarım; uygulama, yazılım ve kod ya da websitesi geliştirme; bilişim sistem ve ağlarının kurulumu, bakımı ve yönetimi, siber güvenlik, veri analitiği, veri madenciliği ve görselleştirme; programlama, robotik ve yapay zekâ eğitimleri vb. faaliyetleri kapsar. Genel müşteri hizmetleri, talep oluşturma, veri girişi ya da rutin ofis görevleri bu kapsamda sayılmaz. Bu kriter ilan son tarihine kadar ilgili konularda görev yapmak üzere davet almış başvuru sahipleri için uygulanır.

12. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı tarafından hazırlanan 2021-2025 Ulusal Yapay Zeka Stratejisi kapsamında olduğunu kanıtlayıcı belge ibraz edilmelidir (<https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Genel/File/TR-UlusalYZstratejisi2021-2025.pdf>).

13. Kendileri veya 1. derece yakınları AFAD'dan afetzedeye yardımcı alanlar için uygulanır.

14. Vatandaş olunan ülkeye yapılacak hareketlilikler için uygulanır.

15. Son 3 yıl içerisinde başvurup gitmeye hak kazandığı halde, mücbir sebep olmaksızın veya ilanda belirtilen zamanda feragat etmeksizin gitmekten vazgeçen adaylara uygulanır. Erasmus kurum koordinatörlüğünün verdiği görevleri mazeretsiz bir şekilde yerine getirmeme durumunda da uygulanabilir.

16. Çağrının/projenin amaçları veya güncel şartlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenecek ek ölçütler konulabilir.

Diğer hükümler

- Personel Ders Verme Hareketliliğine ISUBÜ'de görevli öğretim üyesi (Profesör, Doçent ve Dr. Öğretim Üyesi), Dr. Araştırma görevlisi ve Öğretim Görevlisi (ders veren) kadrolarındaki akademik personel başvurabilir.
- Personel Eğitim Alma Hareketliliğine ISUBÜ'de görevli Araştırma Görevlisi, Öğretim Görevlisi (ders veren veya vermeyen) ve idari kadrolardaki personel başvurabilir.
- Toplam puan eşitliği durumunda davet yazısı almış olanlara öncelik verilir. Eşitliğin bozulmaması halinde sırasıyla faydalanma sayısı, dil puanı, Erasmus görev puanı ve ISUBÜ'deki (SDÜ dahil) görev süresi esas alınarak sıralama yapılır.
- Aksi belirtilmedikçe her türlü ölçüt ISUBÜ personeli iken yapılan faaliyetleri kapsar.
- Kanıtlayıcı belge sunulmamışsa veya belge ve bilgilerdeki uyumsuzluk halinde Erasmus Ofisi kayıtları esas alınır.
- Proje ilanlarında belirtilen şartları taşımayan personelin başvurusu kabul edilmez.
- Aynı yıla ait KA131 (Erasmus program ülkeleri) çağrılarında en fazla bir hak verilir (Konsorsiyum ilanları dahil).
- Aynı yıla ait KA171 (Erasmus ortak ülkeleri) çağrılarında en fazla 1 hak verilir.
- Personel aynı anda çıkılan birden fazla ilana başvurabilir. Bu durumda öncelik sıralamasını ofise bildirir. Öncelik sıralaması belirtilmemiş ise proje önceliklerine göre yerleştirme yapılır.
- Aynı anda çıkılan ilanlarda ders verme veya eğitim alma hareketliliğinden sadece birisine başvurulabilir.
- Yedek listede yer ayıpta sonradan hak kazanan personel için de yine tek hak kriteri uygulanır.
- Yeterli başvuru olmaması durumunda ek ilana çıkılabilir veya mevcut başvuru sahiplerine birden fazla hak tanınabilir.
- KA171 projelerinde ortak ülke ve üniversite belli olduğundan, ders verme hareketliliği için başvuran personel aksi belirtilmediği sürece seçim aşamasında davet mektubu almış sayılır.
- İlan sonuçları kesinleştikten sonra zamanında feragat etmeyen, devamında Ofis tarafından belirtilen süre içerisinde gideceği kurumdan kabul mektubu alarak hareketliliği kesinleşmeyen veya istenen bilgi ve belgeleri istenen ortam ve zamanda teslim etmeyen personel mevcut hakkını kaybeder ve sonraki başvurularında bu haktan faydalanmış sayılırlar.
- Hareketlilik sonrasında katılımcılar faaliyet raporu vermek zorundadırlar. Rapor teslim etmeyen katılımcıların %20 hibe ödemesi yapılmaz.

- Yukarıda açıkça belirtilmemiş hususlarda Erasmus Ofisi ve seçim komisyonu Erasmus El Kitabı hükümleri, Ulusal Ajans'ın tavsiyeleri, ISUBÜ ve proje öncelikleri ve ortak kurumların beklentileri çerçevesinde karar alır.

Anlaşmalı Üniversiteler ve Kontenjanlar

- Personel ders verme hareketliliği kurumlararası anlaşmalar kapsamında gerçekleştirilmektedir. Faydalanıcılar ISUBÜ Erasmus Ofisi'nin internet sayfasında (<http://erasmus.isparta.edu.tr>) bulunan kurumlararası anlaşmaları inceleyebilir.

Seçim Sonrası Süreç

- Seçilen personel ile faaliyet için hesaplanan azamî hibe miktarını içeren hibe sözleşmesi imzalanır.

Hibe Desteği

- Personel hareketliliğinden faydalanan personele verilen hibe katkı niteliğinde olup, verilen hibe yurtdışında geçirilen döneme ilişkin masrafların tamamını karşılamaya yönelik değildir.
- Personel hareketliliğinden faydalanan personele verilecek olan gündelik miktarı gidilen ülke ile birlikte gidilen süreye göre aşağıdaki tabloda belirtilen tutarlar dikkate alınarak hesaplanır. Tabloda gösterilen miktarlar Avro cinsindendir.
- Personelin faaliyet süreleri ve hibeleri, faaliyet başlamadan önce tahminî olarak hesaplanır.
- Faaliyet sona erdikten sonra gerçekleşen kesin süreler ve hibeler tekrar hesaplanmalıdır.
- Personel hareketliliği faaliyetinden faydalanan personeline ödenecek seyahat gideri miktarı "Mesafe Hesaplayıcı" kullanılarak hesap edilmektedir. Mesafe hesaplayıcısına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/tools/distance_en.htm

Ülke grupları	Ülkeler	Günlük Hibe
1. Grup Program Ülkeleri	Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İtalya, İsveç, İzlanda, Lihtenştayn, Lüksemburg, Norveç	171 €
2. Grup Program Ülkeleri	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, İspanya, Malta, Portekiz, Yunanistan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Slovakya, Slovenya	153 €
3. Grup Program Ülkeleri	Bulgaristan, Hırvatistan, Kuzey Makedonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Romanya, Sırbistan, Türkiye*	133 €

* Yalnızca yurtdışındaki bir işletmeden ya da ECHE sahibi olmayan yükseköğretim kurumundan ders vermek üzere davet edilen personel için kullanılmaktadır.

Elde edilen "km" değeri	Hibe miktarı	Yeşil Seyahat* Hibe Tutarı
10 - 99 km arası	28 €	56 €
100 - 499 km arası	211 €	285 €
500 - 1.999 km arası	309 €	417 €
2.000 - 2.999 km arası	395 €	535 €
3.000 - 3.999 km arası	580 €	785 €
4000 - 7999 km arası	1188 €	1118 €
8000 km ve üzeri	1735 €	1735 €

*Yeşil Seyahat türünde seyahat tercih eden personele seyahat günleri için 4 güne kadar bireysel destek verilebilir. Yeşil seyahat, seyahatin ana kısmı için otobüs, tren veya araba paylaşımı gibi daha düşük emisyonlu ulaşım araçları kullanılan seyahat olarak tanımlanır.

Hibesiz ("0" Hibeli) Personel Olma Durumu

- Personel istediği takdirde hibe almaksızın faaliyete katılabilir. Faaliyetten hibesiz faydalanılabilmek için de başvuru yapılması ve başvurunun diğer başvurularla beraber değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir.

Özel İhtiyaç Desteği

- Erasmus+ Programı, özel ihtiyaç sahibi kesimin programa katılımını teşvik etmektedir. Özel ihtiyacı olan kişi, ek finansal destek olmadığı takdirde kişisel fiziksel durumu, zihinsel durumu veya sağlık durumu, projeye/hareketlilik faaliyetine katılmasına izin vermeyen potansiyel katılımcıdır. Özel ihtiyaç desteğine gereksinim duyan öğrenci ve personele fazla hibe verilebilmesi için yararlanıcı yükseköğretim kurumu tarafından Merkezden ilave hibe talebinde bulunulması gerekmektedir.

Not: Bu ilanda bahsedilmeyen hususlarda Ulusal Ajans tarafından yayınlanan “Yükseköğretim Kurumları için El Kitabı (2025 Sözleşme Dönemi) hükümleri ve diğer ilgili mevzuat geçerli olacaktır.